

Секція: банківська справа

Шаутіна М. Ю.

студентка факультету економічних наук

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО БАНКІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Ефективне функціонування банківської системи є важливою складовою економічно розвинутих країн, запорукою їх стабільності та зростання. В Україні банківська система формувалася під впливом значних структурних зрушень та економічних коливань, що спричинило виникнення багатьох криз та підвищення ризиків банківських вкладів. Внаслідок цього банківські установи втратили довіру населення. Особливо гостро ця проблема постала на сучасному етапі політичних та економічних трансформацій, коли населення, побоюючись за свої кошти та очікуючи ще більшого падіння курсу гривні, почало забирати свої депозити з банків та купувати іноземну валюту, тим самим призвівши до панічного стану на фінансовому ринку та ще більшого падіння гривні.

Дану проблематику досліджує велика кількість вчених, економістів, соціологів, аналітиків, оскільки вона стосується як держави загалом, так і кожного громадянина зокрема. У вітчизняних науковців зустрічаємо фундаментальні напрацювання щодо функціонування національної банківської системи та окремих питань формування довіри населення до кредитних установ. При цьому варто відзначити доробок таких авторів: О. Барановського, О. Васюренко, С. Дзюбика, О. Дзюблюка, В. Лагутіна, О. Мельника, А. Мороза, М. Пуховкіна, І. Розпутенко, М. Савлука, І. Сало, Т. Смовженко, В. Томчука, С. Юрія та інших. У той же час, проблема

довіри населення до банків набуває усе більшої актуальності та потребує нових підходів вирішення.

З урахуванням зазначеного, метою дослідження є визначення основних шляхів відновлення довіри населення України до національної банківської системи.

Довіра населення відіграє основоположну роль у забезпеченні сталого розвитку будь-якої економіки світу. Навіть такий відомий економіст як Джон Кейнс розглядав довіру як чинник, без якого неможливо забезпечити зростання реального виробництва в умовах кризи. Вітчизняні економісти та практики формування грошово-кредитної політики України у річному звіті Національного банку України за підсумками кризового 2008 року наголошували, що «на ситуацію істотно вплинула штучно спровокована недовіра у населення до фінансового стану окремих банків і банківської системи в цілому» [1, с.75-76]. Дійсно, втратити довіру в системі економічних відносин дуже легко, а от повернути її набагато важче, а то й зовсім неможливо. На теренах України є дуже наглядний приклад такої ситуації: втрата заощаджень вкладників Ощадбанку колишнього СРСР досі має відлуння на діяльності АТ «Ощадбанк», а люди, які реально втратили свої грошові кошти все ще остерігаються банківських установ та передають свої побоювання нащадкам.

За відсутності довіри свої заощадження суб'єкти економіки зберігають у готівковій формі та спрямовують їх у тіньовий сектор економіки. За різними оцінками експертів у період з 2008 по 2014 роки заощадження населення «у матрацах» складали від 40 до 70 млрд. доларів, зокрема у 2011 році голова Нацбанку Сергій Арбузов прокоментував, що цей показник перевищував 60 млрд. доларів. Тіньовий сектор економіки у цей же період становив приблизно 45% ВВП. За таких умов значно

зменшуються можливості банків щодо формування інвестиційних ресурсів, а тому суттєво скорочується економічне зростання України.

У 2010 році компанією Gfk Ukraine на замовлення проекту USAID “Розвиток ринків капіталу” було проведено соціологічне дослідження, результати якого показали, що 53% населення вважають за краще зберігати свої заощадження вдома, на банківських картках і поточних рахунках у банках тримають свої кошти 12% опитаних (сюди входять і зарплатні проекти), і тільки 7% населення в якості способу збереження коштів вибирають банківський депозит. Це опитування свідчить про дуже низький рівень банківської культури в Україні та значну недовіру населення до банківських установ.

Зазначені тенденції продовжують наростати внаслідок значних кризових ситуацій у політичних та економічних секторах функціонування держави. Сьогодні банки мають проблему, пов’язану із масовим вилученням коштів приватними вкладниками, що значно погіршує їх ліквідність [4, с.76]. Так, за останні 10 місяців 2014 року за даними НБУ населення забрало майже 48 млрд. гривневих депозитів з банківської системи (18,9% від їх обсягу). Ганна Апостолова, начальник відділу рейтингів фінансової сфери IBI-Rating, прокоментувала, що найбільші показники відтоку коштів з депозитних рахунків спостерігалися в лютому-березні 2014 року, що цілком обґрунтовано. Саме на цей період припав пік внутрішньополітичного конфлікту і початок зовнішньої агресії з боку РФ, зокрема, окупація Кримського півострова. Експерти зазначають, що українським фінансовим ринком керують паніка і "стадне почуття".

Стрімке зниження довіри до банків пояснюється впливом цілої низки чинників:

– погіршенням матеріального стану більшості населення та загальний низький рівень життя (понад 82% українського населення не має можливості робити заощадження [2, с. 14]);

- невірою, що найближчим часом поліпшиться економічна ситуація в країні;
- негативною оцінкою сприятливості поточних умов для депозитних вкладів;
- низькою готовністю населення зберігати свої гроші на депозитах;
- недостатнім поширення кредитними установами відкритої, прозорої та достовірної фінансової звітності;
- значна кількість ліквідованих банків.

Вирішення цих проблем повинно ґрунтуватися на зміцненні репутації українських банків як надійних кредитно-ощадних компаній та відновленні довіри до них.

Загалом на формування довіри населення до банківської системи впливає дуже багато як макроекономічних так і мікроекономічних чинників. До найважливіших макроекономічних чинників належать:

- курсова стабільність та низька інфляція;
- політична і соціальна стабільність;
- ефективний банківський нагляд;
- доступність та правдивість інформації про економічну ситуацію в державі;
- державні гарантії вкладникам банків;
- надійний правовий режим.

Повноцінне забезпечення вищезазначених чинників на даному етапі розвитку економіки зазнає значних перешкод внаслідок військового конфлікту та трансформаційних процесів в економічній системі. Проте вирішення цих проблем має пріоритетне значення не тільки для розвитку банківської системи і формування довіри населення до неї, але й для забезпечення економічного зростання і добробуту населення загалом.

Для кожної окремої банківської установи на макрорівні є доступним вирішення таких проблем, як підвищення рейтингу банківської установи, забезпечення інформаційної прозорості та доступності банківських послуг, публікація достовірних даних щодо фінансових результатів діяльності. Саме така відкритість та інформування населення можуть підвищити рівень банківської культури та забезпечити довіру економічних суб'єктів.

В умовах жорсткої конкуренції особливого значення набуває оцінка позиції банку на ринку банківських послуг в свідомості поточних і потенційних клієнтів. Популярність і привабливість банку є важливими чинниками, що визначають мотивацію користування його послугами. Точна оцінка сприйняття банку потенційними і реальними клієнтами стає сьогодні основою формування маркетингової і рекламної стратегії банку.

Отже, важливим компонентом багатьох економічних криз в Україні є криза довіри. Цей елемент втрачений у більшості бізнес-відносин: банки не довіряють клієнтам, а вкладники – банкам, суб'єкти господарювання втратили довіру до своїх контрагентів. Створення довіри – нелегке завдання, але можливе при створенні надійного і об'єктивного інформаційного забезпечення. Завдання відновлення довіри є першочерговим для кожного економічного суб'єкта для забезпечення стабілізації економіки та створення передумов для економічного зростання.

Література

1. Іоненко К. Довіра до кредитно-фінансових інституцій як фактор формування індивідуальних інвестиційних стратегій населення / К. Іоненко // Вісник УБС НБУ. – 2010. – № 3 (9). – С.74-78.
2. Кириченко И. Украинское подобие капитализма: жизнь в эконом - варианте / И. Кириченко // Зеркало недели – 2010. – № 7 (807). – С. 14.

3. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

4. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності: Навч. посібник / З.І. Щибиволок // Навчальне видання. – К.: Знання. – 2008. – 311 с.